

Azimut
*Comarcal
BTT*

4

Priorat

17 excursions en BTT

Pep Ulldemolins Marin

Cossetània Edicions

Azimut
*Comarcal
BTT*

Col·lecció: Azimut Comarcal
Sèrie BTT • 4

PRIORAT

17 excursions en BTT

PEP ULLDEMOLINS MARIN

Cossetània
EDICIONS

Aquest llibre ha estat editat amb la col·laboració
del Consell Comarcal del Priorat

Primera edició: febrer del 2012

Edita: Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 - 43800 VALLS
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© del text i de les fotografies: Josep Ulldemolins Marin
© de l'edició: Cossetània Edicions

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Gràfiques Moncunill, SL

ISBN: 978-84-15456-10-0

Dipòsit legal: T-4-2012

Índex

.....

INTRODUCCIÓ.....	5
Recomanacions sobre la BTT	8
Quatre apunts sobre el Priorat	8
Situació i relació dels recorreguts	10
 ELS ITINERARIS	 13
1. La Gritella i el barranc del riu Siurana	14
2. El camí de les ermites i la Gritella	20
3. Una excursió pel Priorat central.....	26
4. La plana de Falset	32
5. El camí dels Cartoixans i el coll de Conill.....	38
6. Les serres de Pradell i l'Argentera i Colldejou.....	44
7. La punta del Sarraí i la serra de la Cresta	50
8. Un recorregut per terres cartoixanes.....	56
9. La Foia, Sant Roc i Sant Salvador	62
10. Grans miradors del Priorat occidental.....	68
11. Camí dels Cartoixans, la Pietat i Sant Miquel.....	74
12. La serra Major del Montsant	80
13. El serrall de les Espadelles i el barranc de Sant Bartomeu	86
14. Entre el Priorat i les Garrigues.....	92
15. Volta a la serra del Molló	98
16. Volta al Montsant (I)	104
17. Volta al Montsant (II).....	112

Introducció

.....

La paraula Priorat evoca els sentits de l'olfacte i el gust. Molta gent espera el cap de setmana per arribar-s'hi i anar als seus cellers a comprar el vi que tant de nom ha agafat, sobretot els darrers anys. Però, a part de tot això, el Priorat significa quelcom més que unes terres de llicorella; significa una cultura d'una riquesa sorprenent, com la Cartoixa d'Escaladei; significa una natura fascinant, com la serra del Montsant; significa un patrimoni natural i cultural exquisit. Les seves serres i valls són testimonis de guerres, vies comercials i excursions, amb un nombre molt gran de recorreguts per fer a peu i en bicicleta, encara que cal estar en bona forma física per aguantar el desnivell.

Pobles com Marçà, Capçanes, els Guiamets, el Molar, el Lloar o el Masroig, en els quals mai no havia estat, m'han donat una altra visió del Priorat, ja que m'han permès viure de prop el món rural, els seus camins, la seva gent, el seu paisatge més desconegut. També he pogut gaudir novament d'un massís que captiva tan sols mirar-lo o anomenar-lo: el Montsant, centre neuràlgic de l'excursionisme a la comarca. Un massís que ens ofereix la possibilitat de perdre'ns enmig de la natura en un món on gairebé tot està descobert; un massís que ha servit per inspirar poetes i pintors d'arreu, que ha estat la pedrera de molts centres excursionistes de la comarca i, fins i tot, de la província de Tarragona.

L'altre aspecte que em va animar a l'hora de començar aquesta guia va ser el gran desconeixement que hi ha d'aquesta comarca. Poques són les pàgines d'internet i els llibres que parlen de manera extensa sobre la seva cultura, el seu paisatge, la seva gent, etc., i menys encara sobre el món de la bicicleta de muntanya (BTT). Trobarem, això sí, força guies sobre desenes de recorreguts a peu que podem fer pel Montsant, però poques parlen de les excursions que es poden fer per les serres de Pradell-l'Argentera, del Molló, de la Figuera o de la Gritella, entre d'altres.

El primer que sobta quan arribem a Falset venint de Reus és el relleu del terreny. Gairebé no hi ha vallada que sigui del tot plana. Sembla com si haguessin agafat un paper arrugat i l'haguessin llençat entre el Baix Camp, la Conca de Barberà, la Ribera d'Ebre i les Garrigues. Aquesta és la visió del Priorat quan hi entrem des de qualsevol de les carreteres que hi fan cap. És per això que cal estar una mica entrenat a l'hora de realitzar un recorregut per aquesta comarca; no obstant això, trobarem circuits molt assequibles als vessants S i SO, tocant a la Ribera d'Ebre.

A l'hora de triar les rutes per aquesta guia s'ha tingut en compte la versatilitat dels recorreguts, és a dir que siguin assequibles per a un ciclista mitjà que surti una vegada a la setmana, malgrat que hi ha recorreguts (catalogats com a dificultat 1) que són aptes per a tots els nivells. Tot i així, cal estar mínimament preparat a causa de l'accidentada orografia del territori. Hem de pensar que els desnivells acumulats són força elevats, tot i els pocs quilòmetres que presenten alguns recorreguts. També s'ha

PRIORAT. 17 excursions en BTT

tingut en compte el fet que tots els recorreguts passessin, almenys, per dos pobles, a excepció dels recorreguts que transcorren per Ulldemolins (itinerari 13) i Porrera (itinerari 15), que només passen per una població. Un altre aspecte decisiu a l'hora de triar els recorreguts ha estat l'interès dels indrets naturals, les nombroses ermites existents i les poblacions que formen aquesta comarca tan peculiar, així com les valls oblidades que s'en-dinsen en magnífiques barrancades i trencalls de roca.

Pel que fa a les distàncies, s'ha optat per un tipus de recorregut mitjà, d'entre 25 i 40 quilòmetres; no necessàriament els llargs són els més complicats. D'aquesta manera, es pot gaudir del paisatge sense la necessitat de realitzar grans esforços, excepte quan es posi de manifest amb el nivell del recorregut. Haurem de parar atenció quan s'indiqui trialera o corriol, ja que, tot i que alguns no són massa tècnics, ens poden passar factura si no estem mínimament familiaritzats amb la tècnica de descens.

Les medicions que hi ha a tota la guia s'han realitzat a través del servei de posició global (GPS), amb la qual cosa poden haver-hi diferències en el quilometratge si ho comparem amb els comptaquilòmetres tradicionals, ja que aquests funcionen amb la roda i són més precisos quant al quilometratge (malgrat que molts marquen distàncies diferents encara que es faci el mateix recorregut), mentre que el GPS funciona per satèl·lit, i pot haver-hi toms que no els compti degudament o desnivells que els faci rectes. De totes maneres, no hauria d'haver-hi problemes, ja que les distàncies no són exageradament grans (parlem de metres, no de quilòmetres) i amb el complement dels plànols i descripcions que es donen de les rutes n'hi hauria d'haver suficient per no perdre's.

També s'ha pensat en el fet que es podria fer la volta sencera a la comarca si uníssim tots els recorreguts que passen pel seu perímetre; es podria realitzar en un cap de setmana o tres dies per part de gent mínimament preparada i acostumada a fer una mitjana de 60-70 km diaris. En aquest sentit, val la pena destacar, d'entre tots els recorreguts, els dos últims, ja que, si els uníssim, obtindríem la volta sencera al massís del Montsant, realitzable en una o dues jornades, en funció de la nostra condició física, i que podríem allargar afegint trossos d'altres recorreguts que també apareixen en aquesta guia. Val a dir, però, que és una volta molt dura per la gran quantitat de senderons i pel seu desnivell.

Per últim, m'agradaria agrair a totes les persones que m'han acompanyat en aquesta aventura: Ari, Albert, Àlvar, Raül i Pep de Cornudella, Pere, Ivan; Marta i Pep Cabestany; Jordi, Eduard, David i Xavi d'Alcover; Siscu, Francesc i Caracuel de la Selva; Josep M. i Pep de l'Espluga, Isaïes, Ernest, Pito, Manel, Eduard, David, César, i la resta de companys de Badalona. Gràcies a tots pels moments que hem passat junts damunt de la bicicleta recorrent aquests paratges de somni.

Finalment, només vull dir-vos que gaudiu de la natura que ens envolta i dels patrimonis pels quals passareu, però sempre respectant-los. Recordem que aquest llibre no vol fomentar la competició, sinó educar, en petita mesura, sobre una comarca que resta força oblidada dins de la geografia catalana, i que ens és massa propera perquè resti en l'oblit.

Els municipis del Priorat són: Bellmunt del Priorat (8,9 km²), la Bisbal de Falset (14 km²), Cabassers (31,2 km²), Capçanes (22,2 km²), Cornudella de Montsant (63 km²), Falset (32 km²), la Figuera (32 km²), Gratallops (13,4 km²), els Guiamets (11,7 km²), el Lloar (6,8 km²), Marçà (16,1 km²), el Masroig (15,5 km²), el Molar (22,9 km²), la Morera de Montsant (52,6 km²), Poboleda (13,7 km²), Porrera (28,6 km²), Pradell de la Teixeta (23,9 km²), la Torre de Fontaubella (5,1 km²), Torroja de Priorat (13,05 km²), Ulldemolins (37,95 km²), la Vilella Alta (5,25 km²) i la Vilella Baixa (5,6 km²).

El Parc Natural del Montsant

El Montsant és un espai d'una especial singularitat geològica i paisatgística que acull destacats valors naturals, propis de les serres prelitorals i que encara conserva un baix grau d'artificialització. El Montsant i el seu entorn té, a més, un important patrimoni arqueològic, arquitectònic i etnogràfic. Fou declarat Parc Natural mitjançant el Decret 13/2002, de 30 d'abril, amb l'objectiu de protegir-ne els valors geològics, biològics, paisatgístics i culturals, amb el màxim respecte envers el desenvolupament sostenible; té una superfície de 9.200 hectàrees.

El massís del Montsant està situat a la part nord de la comarca del Priorat, dins dels termes municipals de la Morera de Montsant, la Vilella Alta, la Vilella Baixa, la Figuera, Cabassers, la Bisbal de Falset, Margalef, Ulldemolins i Cornudella de Montsant, i constitueix, juntament amb Cardó i Llaberia, l'extrem sud-occidental de la Serralada Prelitoral. El punt més alt és la roca Corbatera, amb 1.163 m d'altitud. L'original relleu del massís és format per un gran bloc de conglomerats calcaris. El costat sud és tallat per enormes cingleres que li donen una forma de gran taula. Presenta monòlits i elevades cingleres de formes singulars: la Falconera, la Roca Balladora, els Tres Jurats Petits, el Bisbe, la Llibreria, etc.

La varietat d'ambients dona una gran diversitat d'espècies de fauna. La serra acull un dels poblaments faunístics més rics de Catalunya. Així doncs, podem veure rapinyaires com l'àliga marcenca, el falcó pelegrí i el duc. Els mamífers que s'hi poden trobar són el turó, la mostela, la fagina, la geneta, el gat fer, el teixó, el porc senglar i la guineu. Entre els rèptils, destaca la colobra llisa meridional i l'escurçó ibèric. Al riu hi ha espècies com ara el barb cua-roig, la madrilla i la bagra, i pels voltants hi habita un peculiar ocell capbussador: la merla d'aigua. Les cavitats subterrànies són habitades per ratpenats i espècies singulars d'escarabats.

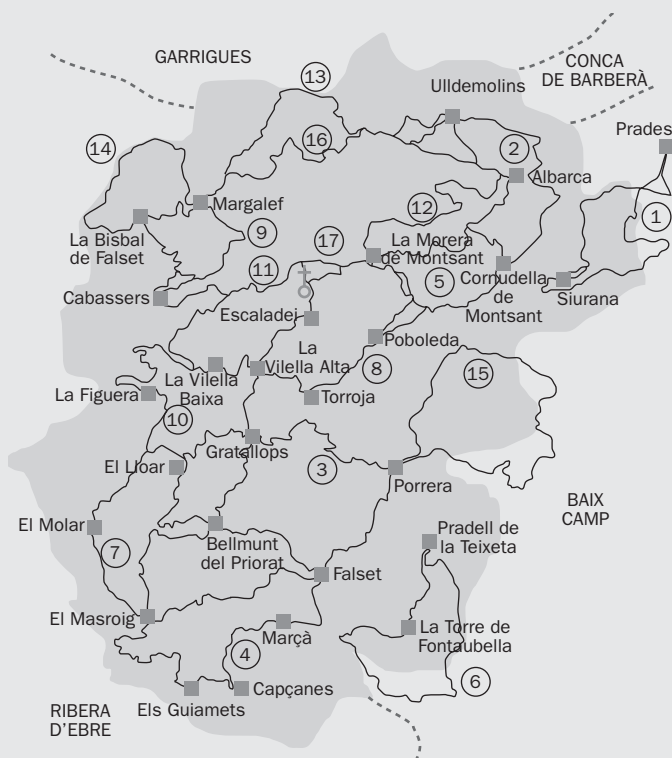
El Montsant presenta una gran quantitat de coves, balms o abrics, com ara la cova de Filador o del Vilar (Margalef), un dels jaciments més importants del paleolític superior de Catalunya. Pel que fa al patrimoni arquitectònic, cal parlar de les ruïnes de la Cartoixa d'Escaladei (la primera cartoixa de la península Ibèrica), on es conserven interessants elements de l'edifici original i de la remodelació i ampliació dels segles XVII i XVIII. El Montsant acull una sèrie d'ermites, la més antiga de les quals és la romànica de Sant Bartomeu (segle XII).

PRIORAT. 17 excursions en BTT

SITUACIÓ I RELACIÓ DELS RECORREGUTS

1. La Gritella i el barranc del riu Siurana
2. El camí de les ermites i la Gritella
3. Una excursió pel Priorat central
4. La plana de Falset
5. El camí dels Cartoixans i el coll de Conill
6. Les serres de Pradell i l'Argentera i Colldejou
7. La punta del Sarraí i la serra de la Cresta
8. Un recorregut per terres cartoixanes
9. La Foia, Sant Roc i Sant Salvador
10. Grans miradors del Priorat occidental
11. Camí dels Cartoixans, la Pietat i Sant Miquel
12. La serra Major del Montsant
13. El serrall de les Espadelles i el barranc de Sant Bartomeu
14. Entre el Priorat i les Garrigues
15. Volta a la serra del Molló
16. Volta al Montsant (I)
17. Volta al Montsant (II)

Itinerari • 1

La Gritella i el barranc del riu Siurana

Siurana • Prades • molí de l'Esquirola • Siurana

Descripció

Sortirem de l'aparcament que hi ha a l'entrada del poble de Siurana, al costat de les vies d'escalada. En aquesta ocasió visitarem el singular poble de Siurana, mig penjat dels cingles Blanc i Roig. Recorrem la serra de la Gritella, des d'on

baixarem a Prades i tornarem al coll de l'Andreu. Tornarem a Siurana creuant la serra dels Masos en direcció a la Febró, i vorejarem el barranc del riu Siurana fins al molí de l'Esquirola i novament fins al poble des d'on hem començat.

Itinerari

- Distància total: 33,610 km.
- Temps: De 3 h 30' a 5 h.
- Dificultat: 3.
- Desnivell acumulat de pujada: 1.263 m.
- Punts d'aigua: Siurana, Prades, font del Cap del Pla i riu Siurana.

km 0 (720 m). Som a l'aparcament que trobem a l'entrada del poble de Siurana, just al costat de les vies d'escalada. Agafem la carretera per on hem arribat al poble en lleuger ascens en direcció a Cornudella.

km 1,220 (745 m). Pal indicador. Deixem la carretera que segueix cap a l'esquerra i agafem la pista que comença a mà dreta en direcció N cap a Prades. Pista en bon estat i amb pujada moderada, amb rampes del 16%. Deixem una pista a la dreta que ens portaria als plans de l'Isidret.

km 1,452 (747 m). Deixem a mà dreta la pista que porta al mas de la Barba. Continuem sempre per la pista principal deixant ramals a banda i banda. A partir d'aquí la pista va pujant de desnivell.

km 8,040 (985 m). Hem arribat al coll de l'Andreu. Continuem uns metres. Deixem la pista que baixa cap a la dreta en direcció E i girem a l'esquerra en pujada pel camí vell de Siurana fins al coll del Vidrier.

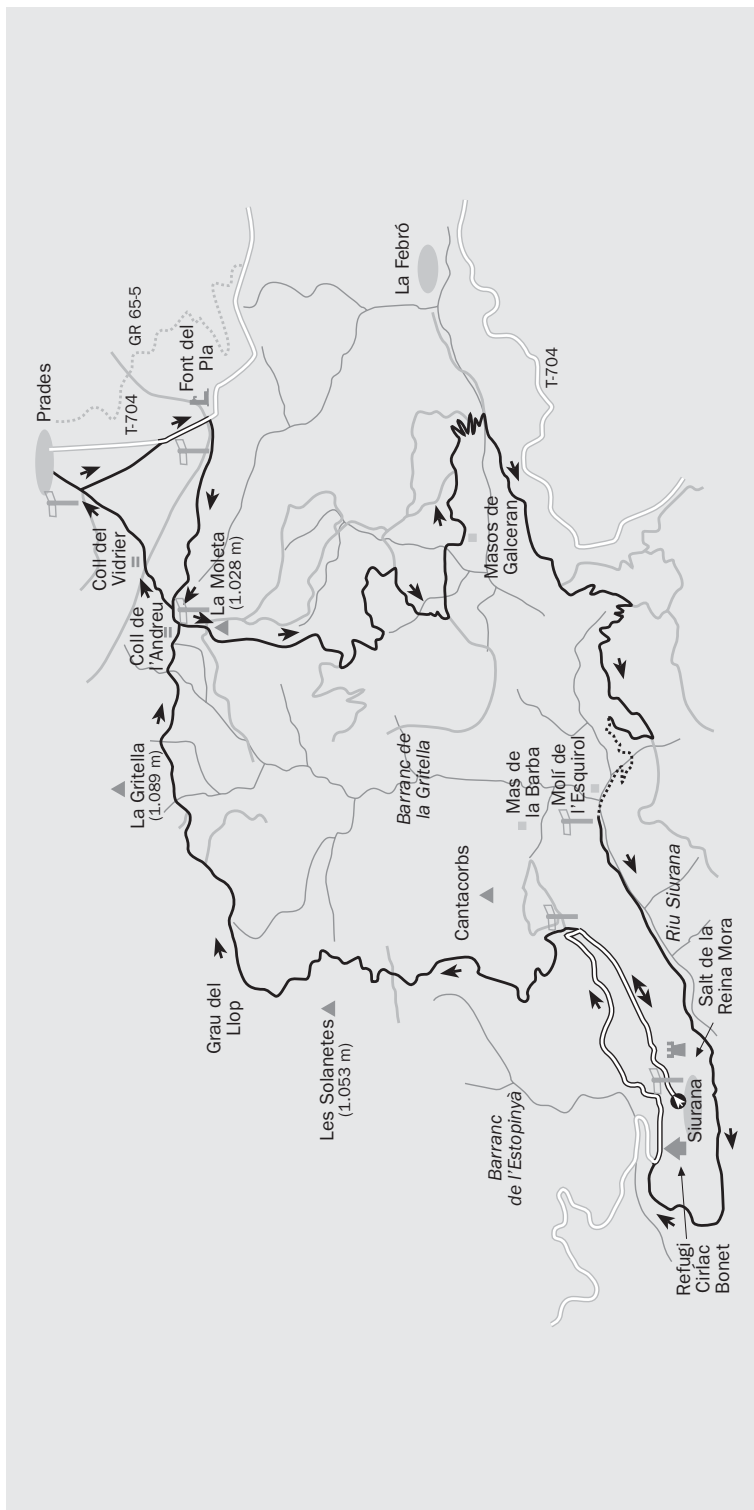
km 8,515 (1.010 m). Hem arribat al coll del Vidrier. Deixem a l'esquerra el camí pedregós que ens portaria a la serra de la Gritella. Nosaltres continuem pel camí de la dreta en baixada en la direcció que portàvem fins a arribar a Prades. Cal anar amb compte amb les pedres que trobem al principi.

km 10,300 (954 m). Som a la plaça de l'església de Prades, bon punt per agafar aigua de la seva

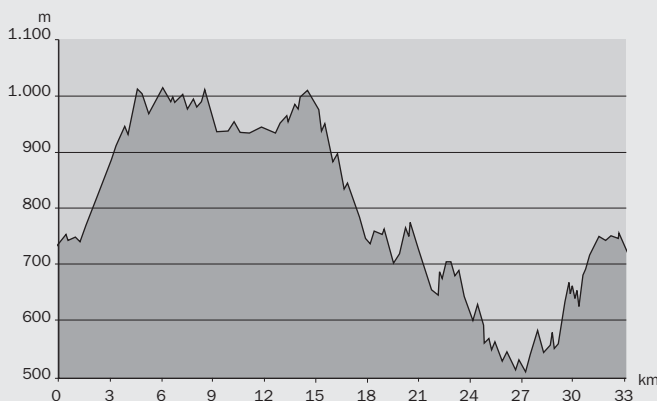

PRIORAT. 17 excursions en BTT

PRIORAT. 17 excursions en BTT

coneguda font. Podem gaudir de la pedra de color vermellós que hi ha arreu, així com fer un volt pels seus carrers curiosos i ben cuidats. Tornem a agafar el camí per on hem arribat fins a l'encreuament del km 11,210.

km 11,210 (938 m). Deixem la pista que continua recte amunt a la dreta fins al coll del Vidrier, i continuem pel camí de l'esquerra fins a arribar a la carretera, on uns

metres més endavant tornem a trobar la font del Cap del Pla i una pista molt bona a la dreta.

km 12,340 (938 m). Som a la font del Cap del Pla. Encreuament amb la carretera T-704. Agafem la pista que surt a mà dreta en direcció O fins al coll de l'Andreu.

km 13,850 (984 m). Som al coll de l'Andreu. Hem deixat el coll del Vidrier a mà dreta, per on hem anat abans cap a Prades. Deixem a

Coll del Forn Teuler

Siurana

Siurana

Entre els llocs d'interès hi ha l'església de Santa Maria. Es tracta d'un edifici d'època romànica conservat íntegrament. Va ser construït entre els segles XII i XIII, amb l'arribada de les tropes de Berenguer IV el 1154. Siurana va ser el darrer reducte musulmà de Catalunya, conquerit entre el 1153 i el 1154. Siurana conserva, a més, restes del castell àrab, un establiment militar o hisn bastit cap al segle IX com a centre de control. Va servir com a dot per a les reines catalanes, per garantir pactes i emprèstits, i fins i tot com a presidi de personatges de certa categoria. El salt de la Reina Mora és un cingle conegut amb aquest nom gràcies a la llegenda d'Abdelazia, filla del valí de Siurana, que en arribar les tropes cristianes va preferir saltar a l'abisme del cingle amb el seu cavall que caure en mans enemigues. El cavall, en veure el cingle imponent, intentà aturar-se, però l'embranchida era tan forta que s'hi van precipitar. Avui, vora mateix del precipici es pot veure la marca profunda de la ferradura de l'animal, feta a la mateixa roca quan intentà frenar.

la dreta la pista per on hem vingut i agafem la pista que continua cap a l'esquerra, ara ja en baixada pel mig del bosc. Uns metres més endavant deixem un camí a l'esquerra. Nosaltres seguim sempre recte per la pista principal en direcció S. **km 15,370 (943 m)**. Deixem la pista que continua cap a l'esquerra

en direcció S i continuem recte en la direcció que portàvem en forta baixada. Voregem el turó de la Moleta (970 m) per l'O, passant pel costat de la font del Gat Cendrós i el mas d'en Vives. Anem deixant ramals secundaris a la dreta.

km 18,100 (810 m). Encreuament. Deixem la pista que puja

PRIORAT. 17 excursions en BTT

cap a l'esquerra i que baixa també del coll de l'Andreu, i continuem cap a la dreta en direcció als masos de Galzeran o de la Febró. Val la pena aturar-se per la vista que hi tenim del congost del riu Siurana. Continuem per la mateixa pista fins que unes ziga-zagues en forta baixada ens porten fins a l'alçada del riu Siurana.

km 20,570 (714 m). Hem arribat a la pista de la Febró, on farem cap si l'agaféssim cap a l'esquerra. Nosaltres continuarem cap a la dreta tot creuant el riu, ara ja en moderada pujada (rampes del 13%), fins a un coll on hi ha el forn teuler, en què antigament, i com bé indica el seu nom, es feien teules per a les construccions de la zona.

km 21,400 (766 m). Som al coll del Forn Teuler. Uns metres més endavant deixem un camí a mà dreta que ens portaria a la cova Serena. Continuem per la pista principal, ara en baixada cap al riu del Gorg. Uns metres més endavant deixem una altra pista a l'esquerra. Nosaltres seguim, sempre en baixada cap al barranc.

km 22,710 (656 m). Hem arribat al riu del Gorg, bonic indret al bell mig de la vall del riu Siurana. Creuem el riu i continuem per la pista principal, ara en forta pujada (rampes del 16%), que continua cap a la dreta. Passem pel costat del mas de Ribelles, en runes, i per sota els cingles del mateix nom. També tenim una panoràmica excel·lent de les cingleres que envolten aquest paisatge tan fantàstic com salvatge.

km 24,270 (680 m). Encreuament. Deixem la pista principal, que puja suau en la direcció que portàvem, i continuem pel camí

senderó que surt a la dreta en forta baixada fins a arribar al riu Siurana. Quan arribem a l'alçada del riu, hem d'anar seguint les fites i marques de colors verds i grogues, que en creuar el riu ens porten fins al molí de l'Esquirola, sempre en direcció O-NO.

km 25,780 (558 m). Hem arribat al molí de l'Esquirola, situat entre la vegetació salvatge i els cingles que aguanten el poble de Siurana. Val la pena dedicar una estona a aquest indret bell i solitari. Continuem pel senderó fins a sortir a un camí més ample. Trobem un pal indicador de fusta. Agafem la direcció cap al pantà de Siurana resseguint sempre la falda dels cingles Blanc i Roig, que s'alcen altius gairebé més de 200 m per damunt els nostres caps, fins a arribar a la pista asfaltada que puja de Cornudella fins al poble de Siurana. Deixem ramals secundaris a l'esquerra.

km 30,100 (598 m). Hem passat un pal indicador que ens indica la pujada a Siurana pel PR. Som a la pista asfaltada de Cornudella a Siurana, que agafem cap a la dreta, ara en forta pujada (rampes del 15%), fins a l'aparcament on tenim el cotxe. En aquest tram asfaltat passem per una zona de cingleres realment impressionants a mà esquerra, com són la del Titi i la de Siuranella, i l'esperó de Primavera, on es practica l'escalada solitària.

km 33,940 (708 m). Hem arribat novament a l'aparcament que hi ha a l'entrada de Siurana on hem començat. Podem aprofitar per anar a fer un beure al bar del poble, o simplement a descansar en alguna de les balmes que rodegen les runes de l'antic castell que guardava el poble.

Serra de la Gritella

Aquesta serra separa de forma natural el Baix Camp del Priorat, i Prades d'Ulldemolins i Siurana. Trobem el seu punt més alt a 1.135 m al pla de la Guàrdia, just damunt del grau del Salvadoret. Hi trobem altres graus per accedir-hi, com ara el grau del Llop o el grau d'en Saura. Té impressionants vistes del massís del Montsant, la serra de Siurana, Arbolí, Gallicant, la plana de Cornudella i la plana de Prades. Podem accedir-hi per pista forestal des del coll del Vidrier, sortint de Prades.

Arribant a Prades pel coll del Vidrier

